

UŽPALIŲ

Užpalių seniūnijos bendruomenės laikraštis

2025 m. Nr. 1

Gerbiamieji,

Šv. Velykų šventė – tai pavasario atgimimo, vilties ir naujų pradžių metas. Tai laikas, kai gamta pabudina savo grožį, o mūsų širdys prisipildo džiaugsmo ir šilumos. Šiomis šventinėmis dienomis linkim kiekvienam iš Jūsų atrasti ramybę ir džiaugsmą savo namuose, pasidalinti meile ir šypsenomis su artimaisiais bei kaimynais.

Tegul Velykų šviesa įkvepia mus visus vienybei ir bendrystei. Mūsų bendruomenė – tai mūsų stiprybė ir tik kartu galime kurti šviesesnę ateitį.

Linkim, kad šios Velykos atneštų jums ramybės, sveikatos ir meilės. Tegul pavasaris pripildo Jūsų namus šviesos, o Jūsų širdis – vilties ir džiaugsmo.

Odetos Bražėnienės margučiai

Užpalių seniūnija

Keletas faktų iš Užpalių seniūnijos metinio veiklos plano už 2024 metus ataskaitos. Gera žinia, kad šiais metais mūsų seniūnijos gyventojų skaičius išliko stabilus. 2025-01-01 duomenimis, mūsų seniūnijoje buvo 1415 asmenų deklaravusių gyvenamąją vietą, atitinkamai 2024-01-01 buvo 1416 gyventojų, kurie deklaravo savo gyvenamąją vietą mūsų seniūnijoje. Per 2024 metus mirė 26 mūsų seniūnijos gyventojai, gimė 4 vaikai (mergaitės).

2024 metais Utenos rajono savivaldybės administracija skyrė didesnę finansavimą seniūnijų viešųjų kelių priežiūrai ir tvarkymui. Buvo atliktas neasfaltuotų gatvių laistymas Kambro periodo druskos tirpalu (sūrymu), kad būtų sumažintas dulketumas labiau apgyvendintose ar intensyvesnio eismo gatvėse, t. y. Kaimynų k. Šilelio g., Gaižiūnų k. Tuopų g., Kušnieriūnų k. Pievų g., Kaniūkų k. Paupio g., Užpalių miestelyje – Pašvenčių g., P. Jodelės g., A. Žvirono g., Pasalių g., Lakštungalų g.

Lėšos buvo naudojamos žvyro atvežimui, tvarkant seniūnijos vietinės reikšmės viešuosius kelius.

Užpalių seniūnijos informacija

Pavasario šviesos Jūsų akims, širdims ir sieloms

Šv. Velykų proga linki

Utenos r. Užpalių gimnazijos bendruomenė

Kiekvieną rytą mano nubudimas
Gražus kaip pasaka. Ir aš nebegaliu
Žinot, iš kur dangus šviesos tiek
imas,
Iš kur tiek saulėj aukso spindulių.

Šiąnakt sapne kažką regėjau
mielo...
Dabar diena gražiai kaip sapnas
išsiskleis
Ir mano ilgą, rūščių metų gėlą
Apkės džiaugsmingos saulės
spinduliais.

*

Visi pasauly nori būti mylimi,
Visi praeina žemę, alkdami šviesos
Ir perdegę troškimų ugnimi,
Ir nenumaldę sielos alkanos.

(V. Mačernis „Nubudimas“)

MIELIEJI, gyvenimo ratas nepaliamajamai rieda pirmyn. Skubame nepastebdami esančio šalia. Kviečiu šiuo gražiu laikotarpiu stabtelėti ir pamatyti, koks gražus yra gyvenimas, pasidžiaugti visu tuo ką turime. Tegul Viešpaties Prisikėlimo džiaugsmas palaimina mūsų darbus, viltis ir ramybė telydi mūsų dienas.

Sveikiname su žemės, gamtos ir žmogaus prisikėlimo švente.

Vilutiškių bendrijos valdyba

Tegul Jūsų širdyse viešpatauja ramybė, artimųjų dėmesys ir atjauta.

Tegul skausmas pro šalį praeina, o liūdesys aplenkia namus...

Kaniūkų krašto bendrijos
pirmininkė Aušrė Indrašienė

Užpalių valsčiaus protokolai Kamenyčioje

Istorinėje vietoje, Kamenyčioje užpaličiai ir svečiai prasmingai šventė Vasario 16 dieną.

Šeiminingų paruošta arbata ir šiltos bandelės, Vilmos ir Rolando Paškevičių

tarpukario laikų dainos, Dianos Šlapšinskienės XX a. pradžios istorinių įvykių santrauka, Vidos Juškienės ir Ernestos Šlapelienės skaitomi 1920 - 1923 m. Užpalių valsčiaus protokolai, šventės

dalyvių aktyvus įsitraukimas susipynė į vientisą istorinių atodangų Lietuvoje ir Užpaliuose apžvalgą.

Už idėjos palaikymą ačiū Jovarų šeimos moterims Viktorijai, Eglei ir Nerinagai. Už partnerystę parengiant muzikinę tarpukario Lietuvos programą ačiū Vilmai ir Rolandui Paškevičiams.

Medžiaga panaudota iš valsčių knygos "Užpaliai" pirmos dalies. Sudarytojas Stanislovas Balčiūnas.

Bibliotekininkė Vida Juškienė

Nuotraukos Skaidrės Žilienės

Tarptautinis projektas Užpaliuose

Užpaliuose, Kamenyčioje, kovo 12 d. įvyko antroji tarptautinio projekto „Socialinės įtraukties didinimas, skurdo mažinimas ir ekonominė plėtra pagal LEADER: Lietuva–Ukraina“ veikla: susitikimas - diskusija.

Renginyje dalyvavo Užpalių seniūnijos bendruomenių nariai, svečiai iš kitų Utenos rajono seniūnijų ir iš Kaišiadorių rajono, projektų vykdytojai bei partneriai iš Ukrainos.

Renginyje buvo aptarti gyventojų ir organizacijų įtraukimo į vietos plėtros strategijų (VPS) rengimą metodai bei vietos projektų sukurta pridėtinė vertė Utenos rajone ir Užpalių seniūnijoje.

Nuotolinėje diskusijoje su Opišnios (Ukraina) bendruomenės atstovais buvo nagrinėjama LEADER programos taikymo galimybė Ukrainoje, dalintasi patirtimi ir aptartos bendradarbiavimo perspektyvos.

Pristatytos sėkmingos vietos projektų įgyvendinimo patirtys Kaišiadorių ir Utenos rajonuose, pabrėžiant jų poveikį vietos bendruomenėms.

Dalyviai turėjo galimybę įsitraukti į interaktyvią edukaciją – ukrainietišku barščių virimo dirbtuves, kuriose

nuotoliu dalyvavo projekto partnerių iš Opišnios atstovai.

Renginys užbaigtas atvira diskusija apie LEADER programos poveikį bei ateities perspektyvas, apibendrinant renginio rezultatus ir pristatant tolesnes veiklas.

Projektą įgyvendina Utenos regiono vietos veiklos grupė, siekdamą stiprinti bendradarbiavimą tarp Lietuvos ir Ukrainos.

Utenos regiono vietos veiklos grupės pirmininkė Jolita Umbrasienė

Nuotrauka Editos Rukšytės

Prisiminimų knyga

Knygos į biblioteką atkeliauja įvairiais būdais: dauguma - iš Utenos A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos komplektavimo skyriaus, bet yra knygų, kurias dovanoja patys autoriai. Kovo mėnesį, Užpalių seniūnijos trys bibliotekos / Vilučių, Kaniūkų ir Užpalių/, pasipildė nauja Reginos Abukauskienės knyga „Mokyklos padangė“. Tai knyga apie šeimoje vyriausią mergaitę, jos pasaulį, senelių džiaugsmą ir rūpestį. Į knygos pristatymą susirinko UTAU Užpalių fakulteto klausytojos, Reginos kūrybos gerbėjos, artimi jai žmonės.

Bibliotekininkės Vida Juškienė ir Ernesta Šlapelienė vedė susirinkusius autorės gyvenimo keliais, nuo įžengimo į pirmą klasę iki paskutinio skambučio. Regina papildydavo savo prisiminimais verčiamus knygos puslapius.

Birutė Masonienė, antroje renginio dalyje, atidarė moterų rankdarbių parodą. Buvo prisiminimų, dainų, pasakojimų. Buvo skanus Reginos tortas, gardi ir kvapni Kastutės gilių kava. Buvo BENDRYSTĖ.

Bibliotekininkė Vida Juškienė

Autorės nuotr.

Vyto Jurkos knyga suartino Gaivenių kaimą su Užpaliais

Vytautas Indrašius, Vida Juškienė

Nors Gaivenių kaimas pakankamai toli nuo Užpalių, Utenos rajono pietinėje pusėje Saldutiškio apylinkėje, tačiau 2025 m. kovo 23 d. apie jo istoriją ir gyventojus buvo kalbama Užpaliuose per Vyto Jurkos knygos „Gimtasis kaimas Gaiveniai“ pristatymą, kuris buvo planuojamas rengti Utenos A. ir M. Miškinių viešosios bibliotekos Užpalių bibliotekoje, bet gausiai susirinkę dalyviai pakoregavo planus, renginį teko perkelti į gimnazijos aktų salę.

Vytas Jurka gimė ir augo Gaiveniuose, tačiau likimas susiklostė taip, kad 1972 m. pradėjo pirmininkauti tuometiniam „Pergalės“ kolūkyje ant Šventosios upės krantų ir tvirtai įaugo į Užpalių krašto žemę. Pasak knygos autoriaus: „nuo to laiko šis kraštas tapo artimu, žmonės geriausiai kaimynais“. Per visus darbo Užpaliuose metus buvo visko - sėkmių ir nesėkmių, gerų sprendimų ir nelabai vykusių, bet niekas negali paneigti Vyto Jurkos nuopelnų Užpalių krašto istorijoje, kurioje jis paliko ryškų pėdsaką. Daugiau kaip 20 metų buvo sumanus Užpalių seniūnijos vadovas. Nepriklausomybės atgavimo pradžioje kartu su bendraminčiais atstatinėjo sovietmečiu sunaikintus kultūros paminklus, padedant gyventojams atkūrė daug nutylėtų istorinių faktų, įsteigė ir iki 2011 m. gegužės mėn. leido seniūnijos bendruomenių laikraštį „Už palių“. Neturime didesnio Vyto Jurkos veiklos aprašymo, todėl skaitytojų dėmesiui siūloma rašytojo ir žurnalisto Stanis-

lovo Balčiūno apybraiža „Metraštininkas, bitininkas ir sodininkas Vytautas Jurka“. Apybraižoje rašoma, kad buvo puikus apylinkės bitininkas ir sodininkas, net dabar, sulaukęs garbaus amžiaus, padedamas vaikų prižiūri 30 avilių.

Nors didžiąją gyvenimo dalį Vytas

Nuotrauka Vytauto Indrašiaus

Jurka praleido Užpalių krašte, čia palaidoti brangiausi žmonės - tėveliai ir žmona Laimutė, čia gimė ir mokėsi jų vaikai Vidmantas, Virginija ir Onutė, tačiau vis tiek didelė dalis širdies ir jausmų liko gimtajame Gaivenių kaime. Pasak autoriaus: „visą laiką jaučiau širdyje kaltę, kad palikdamas šį pasaulį iki galo neatlikau savo pareigos, - nepalikau knygos apie Gaivenių kaimą. Dabar knyga yra – mano atliktą darbą pratęs jaunoji karta“.

Nuoširdų ir šventišką knygos sutiktuvių renginį vedė bibliotekininkės Vida Juškienė ir Ernesta Šlapelienė. Daug gražių palinkėjimų knygos autoriui išsakė ne tik Užpalių seniūnas Eugenijus Keraminas su bendruomenės gyventojais, bet ir atstovai iš Daugailių seniūnijos su buvusią seniūne

Giedre Eimutiene, buvusi Kuktiškių seniūnė Gražina Biveinienė, Leliūnų seniūnė Lina Petronienė, buvęs Sudeikių seniūnas Virginijus Gaižauskas, buvęs Tauragnų seniūnas Alvydas Danauskas ir Vyžuonų seniūnas Vytautas Vanagas. Nežiūrint tolimos kelionės, iš įvairių vietovių suvažiavo

net 15 gaiveniškių: jų linkėjimai patys nuoširdžiausi, žodžiai patys gražiausi, prisiminimai patys jautriausi.

Talentingi ir muzikalūs auga Vyto Jurkos anūakai (dukros Virginijos Liūgienės vaikai). Senelį ir gausiai susirinkusius jie sveikino originaliais muzikiniais kūriniais: Gabrielius ir pati mažiausia Agota su fleitomis, Liucija su smuiku, Veronika ir Jurgis pagrojo su pianinu. Muzikinius kūrinius renginio dalyviams dovanojo UKC Užpalių skyriaus kanklininkų ansamblio „Pasagėlė“ dalyviai su vadove Jolita Novikiene.

Mums be galo džiugu, kad dar vienas, dabar jau nykstantis lietuviškas kaimas, visam laikui liks tvirčiausiu paminklu Vyto Jurkos knygoje.

Užpaliētės- Pasaulio Tautų Teisuolės

Užpaliuose užaugo dvi Pasaulio Tautų Teisuolės, draugės ir bendramokslės Kauno Vytauto didžiojo universiteto studentės- Bronė Pajėdaitė ir Veronika Žvironaitė.

Tarp žydų gelbėtojų buvo įvairiausių profesijų geros širdies žmonių: valstiečių, tarnautojų, mokytojų, gydytojų. Žydų gelbėtojai – daugiausia paprasti žmonės, kurie veikė skatinami religinių, ideologinių, profesinių įsitikinimų. Dauguma jų nebuvo idealistai, jie neplanavo ir nesirengė tapti gelbėtojais, tačiau tiesiog atėjo metas priimti sprendimą, nuo kurio priklausė kito žmogaus gyvybė.

Nuo 1963-ųjų Jad Vašem memorialinis institutas teikia žydų gelbėtojams garbingą Pasaulio Tautų Teisuolio vardą, nuo 1992-ųjų žydų gelbėtojai Lietuvoje apdovanojami Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi.

Nors, daugeliui tų laikų liudininkų iškeliavus anapilin, dažnai nebeįmanoma patikslinti turimos informacijos, šį darbą Valstybinis Vilniaus Gaono žydų muziejus tęsia, sukaupti duomenys perduodami Jad Vašem Teisuolių pripažinimo komisijai. Kiekvienais metais Lietuvos piliečių Pasaulio Tautų Teisuolių skaičius auga.

Lietuvoje Pasaulio Tautų Teisuolių vardai suteikti ir dviems užpaliētės. Viena iš jų gydytoja odontologė Bronė Pajėdaitė. Bronė gimė netoli Norvaišių, manoma, kad 1910 metais. Kauno Vytauto Didžiojo universitete studijavo zoologiją, vėliau odontologiją.

1944-ųjų vasarą, nacių Vokietijos kariuomenei pasitraukus iš Lietuvos, paaiškėjo milžiniškas žydų tragedijos mastas. Kartu su tėvais – garsiu gydytoju, Vytauto Didžiojo Universiteto profesoriumi Vladimiru Lazersonu, motina Regina ir broliu Viktoru, Kauno gete buvo įkalinta ir jų dukra Tamara. 1944-ųjų pradžioje, kuomet Tamara dirbo žydų brigadoje Gumos fabrike, į fabriko kontorą atėjo Bronė Pajėdaitė - kuri būdama tamsaus gymio į getą įeidavo prie drabužių prisitvirtinusi Dovydo žvaigždę, o išeidavo

ją nusiėmus ir parodžius savo pasą. Ji pasiūlė Tamarai pabėgti iš geto ir pasislėpti pas savo buvusią istorijos mokytoją Petronėlę Lastienę. Jai pavyko pabėgti 1944 metų balandžio 7-tą dieną, greitai gavo fiktyvų gimimo liudijimą Elenos

B. Pajėdaitė ir V. Žvironaitė Kauno VDU studentės

Savickaitės vardu. Kurį laiką pagyvenusi pas Petronėlę Lastienę, vėliau pas Veroniką Žvironaitę, galiausiai, saugumo sumetimais, Tamara Lazerson buvo išsiųsta pas Petronėlės Lastienės seserį Verą Effertienę į Pakamačių dvarą Pasvalio rajone, kur laimingai sulaukė karo pabaigos. Kaune pas gelbėtoją dantų gydytoją Bronę Pajėdaitę, gyveno ir kita išgelbėta žydaitė Anusia Keilsonaitė.

Tamara gete rašė dienoraštį, dalį jo išsaugojo iki šių dienų. Savo gelbėtojas Petronėlę Lastienę, Veroniką Žvironaitę ir Bronę Pajėdaitę Tamara vadino „trimis motinomis“. Tamara rašė: „Likimas atėmė iš manęs mano tikrąją motiną, bet padovanojo tris kitas motinas, kurios apgaubė šiluma ir meile, rūpinosi manimi kaip savo dukra. Deja, baisus raudonasis maras pražudė ir šias mano motinas. Aš antrą kartą tapau našlaite.“

Vėliau, jau sovietinės okupacijos metais, Tamaros gelbėtojos Kauno universiteto docentė P. Lastienė ir B. Pajėdaitė buvo įskųstos, suimtos ir tardomos KGB kaip memorandumo dėl Lietuvos

Nepriklausomybės atkūrimo rengėjos. Bronė buvo areštuota ir nužudyta KGB patalpose Kaune. Jai buvo 39 metai.

Tamaros Lazerson dėka sukaupti duomenys buvo perduoti Jad Vašem Teisuolių pripažinimo komisijai. 2000 metais B. Pajėdaitė buvo paskelbta Pasaulio Tautų teisuole ir apdovanojama Žūvančiųjų gelbėjimo kryžiumi.

Kita užpaliētė Pasaulio Tautų Teisuolė, jau minėtos Tamaros gelbėtoja - Veronika Žvironaitė. Veronika, savo mokinę, Tamarą slėpė Kaune. Iš Tamaros pasakojimų, „Veronika buvo jautrios sielos, spinduliavo meile ir šiluma“.

Reikia pažymėti kad žydų gelbėjime dalyvavo visa gausi Užpalių Žvyronų šeima. Veronikos brolis Vilniaus universiteto prof. Antanas Žvironas kartu su seserimi Emilija organizavo Anos Keilsonaitės pabėgimą iš Vilniaus geto. Pirmiausiai ją priglaudė Vilniuje, vėliau Kaune ir galiausiai Narvaišiuose (Užpalių sen.). Čia Aną globojo vyresnioji Veronikos Žvironaitės sesuo Ona Janonienė. Ana augo kartu su Janonių vaikais pavadinama Marytės vardu. Likusį slapstymosį laiką Ana gyveno Kaune pas Veroniką Žvironaitę. 1948 m. okupacinei sovietų valdžiai suėmus ir ištrėmus į Sibirą Veroniką, Ana visam laikui išvyko gyventi į Maskvą.

Veronika Žvironaitė iš Sibiro tremties grįžo be sveikatos. Su savo giminaičiais pasistatė namą Užpaliuose, kur ramia sąžine praleido paskutinius savo gyvenimo metus. Mirė 1982 m.

Turime didžiulius drąsiomis, garbingomis mūsų krašto dukromis - Bronė Pajėdaitė ir Veronika Žvironaitė, kurios kaip tik sugebėjo priešinosi nacių ir sovietų okupacinėms valdžioms. Ir svarbiausia, net ir sunkiuose gyvenimo momentuose neatsisakė didžiausių žmogiškųjų vertybių ir iki miries išliko ištikimos Tiesos, Laisvės, Užuojautos gyvenimo keliui.

Mokytojai: Nijolė Braukyliene
Giedrius Indrašius

PAVASARIS

Debesys plaukia lėčiau, vėjas apimsta – lauk oro pagerėjimo.

Blindė pilna kačiukų – bus lietinga vasara.

Jei pirmas sužaliuoja beržas – vasara bus sausa, jei alksnis – lietinga.

Jei griautinis užgriaudžia medžius be lapų, bus blogi, šlapi metai, vėlyvas pavasaris.

Gegutė užkukavo ant juodo miško – sunkūs bus metai, ant žalio miško – bus pilni aruodai.

Jei šermukšnis labai žydi, bus šlapias ruduo.

Jei stipriai kvepia alyvos žiedai, galimas lietus.

Kazimieras - Lietuvos globėjas

Ramunė Žemaitienė

Šv. Kazimiero ordino Utenos komtūrijos narė

Šv. Kazimiero ordino Utenos komtūrija organizavo Regioninį mokinių dailės konkursą „Šv. Kazimieras – Dievo meilės žiburys“ Užpaliuose, kovo 3 dieną.

Regioniniame mokinių dailės konkurse dalyvavo jaunieji kūrėjai iš Utenos, Ignalinos ir Molėtų rajonų ugdymo įstaigų. Konkurso kuratorė – Šv. Kazimiero Ordino Utenos komtūrijos narė, Utenos Kraštonos progimnazijos dailės mokytoja ekspertė Dalia Puodžiukienė.

Konkurso „Šv. Kazimieras – Dievo meilės žiburys“ piešinių paroda buvo atidaroma 2025 metų kovo 3 dieną, Utenos dekanato Užpalių Šv. Trejybės bažnyčioje. Parodą buvo galima palankyti iki kovo 31 dienos.

Nuotraukos Nijolės Trinkūnienės

Po parodos atidarymo dalyviai ir svečiai buvo pakviesti aplankyti Užpalių dvaro administracinį pastatą ir Viktorijos Jovarienės Kamenyčių. Parodos laureatų, dalyvių ir jų mokytojų apdovanojimas ir parodos aptarimas vyko UKC Užpalių skyriuje.

Renginio metu Šv. Kazimiero ordino Utenos komtūrija įteikė prestižinius apdovanojimus „Gyventi darant gerai!“ dviems Užpalių krašto švietėjams:

Viktorijai Jovarienei, už žirgininkystės tradicijų puoselėjimą, etninės kultūros propagavimą, muziejaus – Kamenyčios įsteigimą, bei gyvenimą paskirtą žirgams;

Birutei Minutkienei - ilgametei UKC Užpalių skyriaus kultūros darbuotojai, už kultūros puoselėjimą Utenos

krašte, už dokumentinių filmų kūrimą su operatoriumi Vytautu Jukniu, už tradicinių renginių organizavimą.

Šv. Kazimiero šventė, skirta dangiškojo Lietuvos globėjo garbei, praskriejo Užpalių miestelyje lyg pirmojo vyturio giesmė ir pavasario dvelksmas. Renginių organizavo: Šv. Kazimiero ordino Utenos komtūrija, Utenos rajono savivaldybė, UKC Užpalių skyrius. Ačiū visiems dalyviams, rengėjams ir aišku lankytojams.

MOKINIŲ KŪRYBA

Elzė Širvytė

Užpalių gimnazijos 6 klasės mokinė

Alyvų burtai

Saulėi neriant į debesų patalus, einu alyvų krūmo link ir ieškau savo laimės. Sklaidau violetinius žiedus ir ieškau stebuklus nešančio žiedelio. Atrodo jau jau radau, radau žiedą, kurio vardas – Laimė. Švelniai slepiu jį, dedu į vakar perskaitytos knygos puslapius ir užverčiu, kad ji nepabėgtų nuo manęs.

Ech, tas pavasario vakaras buvo koketiškąs ir malonus, kad norėjosi turėti sparnus... Vakarėjančioje padangėje pleveno mažas vieversėlis tartum varpelis, už keleto žingsnių nuo manęs šniokštė Šventosios upė, dar tebedūzgianti žiedlapiuose maža bitelė. Ir tas oras toksai lengvas lengvas... Jie mane deginte degino iki pamišimo...

O gal tai ir buvo alyvų burtų kerai...

Beržų rauda

Pavasarij pravirksta beržai, jų rauda plaukai į miglotą dangų.

Darosi smalsu, ko jie verkia? Juk saulė negaili pirmųjų spinulių, o apniukusio dangaus debesys - lietaus? Ir ko jiems verkėti?

Pro savo kambario pravirą langą stebiu juos nuo pat pavasario pradžios. Matau, kaip jie tiesia rankas į dangų, lyg norėdami pasveikinti grįžtančius paukščius. Mano akys tyrinėja jų nukarusias virveles – ašarėles, bet niekaip nesuprantu, kodėl būtent pavasarij jie pravirksta?

Dažnai bėgu prie jų. Apkabinu rankomis beveik kiekvieno kamieną ir atidžiai išsižiūriu į jų žiedus. Tikri ašarų karoliukai... Ta beržų rauda prasiskverbia pro mažą pilko oro skylutę tarsi norėdama kažką pasakyti. Bet ką?...

RENGINIAI

Susitikimas su rašytoja

Rašytoja Evelina Daciūtė tituluojama viena sėkmingiausių rašytojų vaikams – jos parašyta „Laimė yra lapė“ yra įvertinta „The Batchelder“ apdovanojimu, kurį Amerikos bibliotekų asociacija teikia už išskirtiniausią pastaraisiais metais JAV išleistą knygą vaikams, kuri buvo sukurta ne JAV ir ne anglų kalba. „Drambliai eina į svečius“ išrinkta geriausia vaikiška knyga Lietuvoje, o „Meškių istorijos“ turėjo ne vieną vaikų lauktą tęsinį.

Tai va, noriu pasidžiaugti, kad tarptautinį pripažinimą pelnusi rašytoja Evelina Daciūtė viešėjo Užpalių bibliotekoje. Į susitikimą su rašytoja atėjo Užpalių gimnazijos darželio vaikai, su auklėtojomis Vaida Čižikiene ir Ona Sirvydiene, priešmokyklinės grupės mokiniai su mokytoja Ingrida Azaroviene ir atbėgo žingeidūs pirmokai.

Rašytoja pasakojo apie savo kny-

Nuotrauka O. Sirvydienės

gas ir jose slypinčias paslaptis, skaitė ištraukas, deklamavo eilėraščius ir net skaičiavo kiniškai kartu su vaikais, kalbėjo apie draugystę, ilgesį ir ištikimybę.

Tokie susitikimai su vaikų rašyto-

jais skatina mažuosius pamilti knygą, kurioje slypi ištisi pasauliai – išgalvoti arba tikri.

*Bibliotekininkė
Vida Juškienė*

Sausio 9 d. UTAU Užpalių fakulteto klausytojos, pakviestos vadovės Birutės Masonienės, dalyvavo išvykoje, kurios metu aplankė Laisvės kovų muziejų Utenoje ir Odetos Bražėnienės galeriją Vaikutėnuose.

Pirmoje išvykos stotelėje - informatyviame ir poezija alsuojančiame Utenos kraštotyros muziejaus padalinio, Laisvės kovų muziejuje, kartu su muziejaus vadove Regina Zapolskiene, prisilietėme prie tragiškos mūsų krašto istorijos.

Kita stotelė - Odetos galerija Vaikutėnuose, kvėpianti jaukumu ir širdies šiluma išrašyta ne tik savo darbais, bet ir darbais, atkeliavusiais iš viso pasaulio. Mažoje galerijoje telpa pasaulis ir jo istorijos, kuriomis dalinasi sertifikuota amatų meistrė Odeta Bražėnienė.

Startavo Utenos bendruomeninių šeimos namų įgyvendinamas projektas „Kompleksinės paslaugos (KOPA)“. Projekto dalyvės UTAU Užpalių fakulteto klausytojos. Pirmojo susitikimo metu kalbėjome apie stresą – kaip jis atsiranda ir kaip galime jį valdyti. Dalijomės mintimis, patirtimis ir atradimais, kurie padeda jaustis geriau. Susitikimai vyko paskutinį kiekvieno mėnesio ketvirtadienį. Lektorė Edita Pakalnienė.

UTAU Užpalių fakulteto klausytojos dalyvavo mokymuose apie dirbtinį intelektą. Lektorius, Užpalių gimnazijos fizikos mokytojas Stasys Kirdeikis paprastai ir aiškiai pasakojo apie įdomius ir sudėtingus dalykus.

Tai va taip. Užpalietės žingeidžios ir drąsiai dalyvauja Mokymosi visą gyvenimą programose.

Sausio 12 d. Užpalių kultūros namuose vyko Ingos Šaučiūnienės bei Jurgitos Mažeikienės kūrybinių darbų parodų pristatymas.

Sausio 18 d. Šios dienos popietė Užpalių dvare buvo su kūryba iš širdies ir apie kūrybą iš širdies. Parodos lankytojai keliavo pastato erdvėse susipažindami su parodų autorių Jolitos Gradauskaitės-Levčenkienės ir Albino Šileikos darbais. Muzikos garsais parodų atidarymą įprasmino Gaivilė Karosaitė.

Sausio 25 d. Užpalių dvaro erdvėse vyko vaikams skirta vaizduotę lavinanti edukacija apie jūros būtybes su menininke Egle Širvyte.

Sausio. 23 dieną bibliotekoje vyko literatūrinis/istorinis/muzikinis protmušis „XX a. Lietuva“, kartu su Utenos A. ir M. Miškinių viešoji biblioteka bibliotekininke Jurgita Gudeliene. Dalyvavo UTAU Užpalių fakulteto klausytojai ir „Gero skonio“ klubo moterys.

Vasario 9 d. Užpalių dvaro sodybos administratoriaus namo erdves užpildė legendos, mistinės istorijos ir kitos paslaptys.

Istorinių detektyvų autorė, Vilniaus universiteto bibliotekininkė ir senovinių knygų ekspertė Sondra Rankeliene su savo knygomis „Enigma Orbi“, „Enigma duplex“, „Enigma solverė“ ir „Enigma regum. Tamga“ mynė mįsles ir istorijos vingių fone piešė intriguojančius siužetus.

Kovo 1d. Atidaryta paroda „Nusi-fotografuoti Omanė“. Parodos lankytojai po Omaną keliavo su arbata Zatar, datulėmis, su frankincenso kvapu ir istorijomis kurias atsivežė Asta Zavackienė.

Kovo 10 diena. Ugnės Elementaitės parodos „Žingsniai“ atidarymas. Paroda jungia tris elementus: mes- gyvenimas, mes – istorija, mes – miestas. Tai ką matome vaikščiodami po Utena Ugnė pamatė per meną.

Kovo 10 d. Užpalių dvare vyko Pandelio universalaus daugiafunkcio centro teatro spektaklis, pagal Balio Sruogos komediją „Pagunda“.

Kovo 29 d. Edukacija „Ar suskambės“ pasibaigė. Varpeliai įgavo savo bronzinę formą. Iš grubių nejuokių gavosi švelnus ir mieliai liečiami. Ar skamba? Jaukiai, neįkyriai, vargu ar ką prisikviestum.

Džiaugiamės ir dalinamės džiaugsmu. Kanklininkų ansamblio „Pasagėlė“ atstovė Goda Slapšytė tapo laureate XI Lietuvos vaikų ir moksleivių – lietuvių liaudies kūrybos atlikėjų – konkurse „Tramtatulis“ rajoniniame ture. Balandžio 12 d. Goda atstovaus Užpalių regioniniame ture Molėtuose. Kanklininkų ansamblio „Pasagėlė“ ir Godos vadovė Jolita Novikienė. Sveikiname ir linkime sėkmės.

Užpalių gimnazija

Teismo diena atėjo...

„Šimtadienis – tai šimtas dienų iki didžiojo tavo gyvenimo išbandymo. Šimtadienis – tai dienos, po kurių tau bus atlyginta už visas mokymosi pastangas. Šimtadienis – tai diena, po kurios nebegalėsi atsipalaiduoti“, sako liaudies išmintis.

Vasario 7 d. Užpalių gimnazijoje vyko išskirtinis 76-osios laidos Šimtadienis, gavęs dramatišką temą - „Teismas: Angelai ir Velniai“. Iki egzaminų likus apvaliam dienų skaičiui, abiturientai stojo prieš teismą, kuriame buvo svarstoma, ar jie verti gauti pusatstaciū. Renginį rengė II g. klasės mokiniai. Užpalių gimnazija garsėja gražia mokinių bendryste. Teko tuo dar kartą įsitikinti, nes rengėjams į pagalbą atėjo mūsų, taip nesinori sakyti buvę, po kitas mokyklas pabirę, bet mūsų mokiniai: Žemyna, Laisvydas, Izabela, Gaivilė, Augustė, Emilija... Jiems nuoširdžiai dėkojame už paaukotą laiką, kūrybingumą ir nuoširdumą. Vakaro metu netrūko

juoko, įspūdingų pasirodymų, išbandymų, o teismas priėmė teisingą verdiktą – abiturientai pasiruošę įveikti likusias šimtą dienų! Linkime jiems sėkmės ir kantrybės!

- G.S Photography

Beata Špalovaitė,
Užpalių gimnazijos IIg. kl. mokinė

Lietuva švenčia

Lietuva švenčia 35-ąją Laisvės gimtadienį. Gimtadienio šventėje dalyvauja kiekvienas doras, mylintis savo Tėvynę žmogus. Užpalių bendruomenė irgi džiaugsmingai švenčia Laisvės šventę. Kovo 10 dieną po keturių pamokų mokiniai ir mokytojai rinkosi gimnazijos kieme, šalia Užpalių dvaro, kur giedojo Tautišką giesmę, o paskui kas bėgte, kas žingsniu traukė link Lygamiškio piliakalnio. Diena pasitaikė pasakiškai

graži. Nuotaiką kėlė lengvame vėjelyje plazdančios trispalvės, mažytės, pačių pasidarytos vėliavėlės, trispalvės kepuraitės ir net šalikai. Nužvelgę Užpalių apylinkes nuo piliakalnio, mokytojo Giedriaus Indrašiaus padedami, „sudėliojome“ Lietuvą. Grįžę rinkomės į šventinį koncertą UKC Užpalių skyriuje. Renginių vedėja Birutė Minutkienė vadovavo šventinio koncerto paradiui, pakalbindama, paklausdama, palinkė-

dama. Koncertas buvo puikus. Kankliavo kanklininkų ansamblis „Pasagėlė“, akordeonu grojo Rugilė Barauskaitė, pasakas tarmiškai sekė Benas Keraminas, deklamavo Smiltė Šlapelytė, savo kūrybą skaitė Elzė Šližytė. Renginyje dalyvavo ir fotografijų parodos „Žingsniai“ autorė, buvusi Užpalių gimnazijos mokinė Ugnė Elmentaitė. Ji papasakojo apie savo pomėgį fotografuoti, pristatė savo darbus, kurie eksponuojami Užpalių kultūros centre. Dar viena garbi renginio viešnia – Užpalių LIONS klubo prezidentė Daiva Vitkūnienė. Prezidentė atvežė dovanų iš Lietuvos Respublikos Seimo plakato konkurso „Taika visiems“ dalyvėms Miglei, Viltei, Vilijai, Gretai. Koncertą vainikavo Erikos Masytės prieš 35 metus sudainuota ir tapusi populiari daina „Laisvė“. Dainavome visi. Taigi stovėkime kaip stovi Laisvė... Džiaukimės Laisve, branginkime ją, mylėkime savo Tėvynę.

Nuotrauka iš gimnazijos archyvo

Užpalių gimnazijos jaunieji
žurnalistai

Džiugi žinia

Džiugi žinia atėjo į Užpalių gimnaziją... Smiltė Šlapelytė, 8 klasės mokinė, rajono meninio skaitymo konkurse 5-8 kl. grupėje laimėjo I-ąją vietą. Smiltei pa-

Nuotrauka iš gimnazijos archyvo

siruošti padėjo mokytoja Danguolė Skvarnavičienė. Smiltė sekė S. Nėries eiliuotos pasakos „Eglė žalčių karalienė“ ištrauką. Ačiū Smilte, už raiškų ir gražų tavo žodį, už degančias akis. Nuoširdžiai linkime Tau sėkmės kitame konkurso etape.

Užpalių gimnazijos jaunieji žurnalistai

Jaunieji kūrėjai

2025 kovo 21 Utenos dvare vyko rajono jaunųjų kūrėjų šventė „Skambėk, kalba gimtoji!“ Šventėje - trys Užpalių gimnazijos mokiniai: Elzė Širvytė, mokytoja Danguolė Skvarnavičienė;

Viltė Veršylaitė ir Benas Keraminas, jų mokytoja Renata Gavėnienė.

Ačiū Utenos r. savivaldybei ir Utenos švietimo centrui už gražų pavasarinį renginį ir dėmesį kuriantiems vaikams.

Nuotrauka iš Utenos rajono savivaldybės tinklapio

Ispanijos mokytojų delegacijos vizitas Užpalių gimnazijoje

Kovo 12 d. Utenos rajono Užpalių gimnazijoje lankėsi mokytojų delegacija iš Ispanijos mokyklos IES Aliste. Ši mokykla yra įsikūrusi Alisės regione, netoli sienos su Portugalija, kalvotoje ir gamtos apsuptoje vietovėje. Svečiai turėjo galimybę susipažinti su gimnazijos veikla, jos istorija ir tradicijomis. Mokyklos direktorius pristatė gimnazijos ugdymo procesą, mokymo metodikas, supažindino su mokyklos edukacinėmis erdvėmis.

Vienas įdomiausių vizito momentų buvo atvira fizikos pamoka „Šviesos atspindys“, kurią vedė mokytojas Stasys Kirdeikis. Delegacijos nariai kartu su Užpalių gimnazijos mokiniais atliko bandymus, tyrinėjo šviesos atspindį bei sprendė įvairias fizikos užduotis. Kalbos barjeras netapo kliūtimi – mokslas ir eksperimentai suvienijo visus dalyvius.

Po pamokos svečiai apsilankė Viktorijos Jovarienės arklinių muziejuje. Čia jie turėjo galimybę iš arti susipažinti su lietuviškomis tradicijomis, arklių auginimo subtilybėmis bei kultūros paveldu. Viktorija Jovarienė entuziastingai pasakojo apie muziejaus eksponatus ir jų istoriją, o svečiai liko sužavėti nuoširdžiu priėmimu.

Nuotrauka iš gimnazijos archyvo

Vizitas tęsėsi UAB „Vitula“ parketo įmonėje, kur Ispanijos mokytojai susipažino su modernia medienos apdirbimo ir parketo gamybos technologija. Jie turėjo galimybę stebėti gamybos procesą, pabendrauti su darbuotojais ir daugiau sužinoti apie šios įmonės veiklą bei produkciją.

Šis vizitas leido pasidalinti patirtimi bei įgyti naujų įžvalgų apie švietimo sistemas skirtingose šalyse. Tikimasi, kad šis bendradarbiavimas ateityje išsiplės ir taps dar prasmingesnis.

Užpalių gimnazijos jaunieji žurnalistai

„Tramtatulis-2025“

Kovo 19 dieną Utenoje vyko rajoninis jaunųjų liaudies kūrybos atlikėjų konkursas „Tramtatulis“, kuriame dalyvavo Užpalių gimnazijos II g klasės mokinys Benas Keraminas. Jis tapo laureatu, yra pakviestas į regiono atranką Molėtuose. Beno lietuvių kalbos ir literatūros mokytoja

Mokytoja
Renata Gavėnienė

Nuotr. Iš Utenos r. savivaldybės puslapio

Lietuvos geografų draugijos 90-mečiui žygis į Halasano ugnikalnį

Genovaitė Kynė

Tęsinys. Pradžia 2024 metų Nr. 4 psl.13

Svarbiausia geografijos mokytojų kalvė – Vilniaus Pedagoginis institutas (VPI), įkurtas dar A. Smetonos 1935 m., 2011 m. pervadintas Lietuvos edukologijos universitetu, iki pat sujungimo su VDU 2017 m., buvo labai svarbus Draugijai, ypač Regioninė geografijos katedra, kurioje vyko ne tik mokomoji, bet ir labai intensyvi visuomeninė veikla, šiai veiklai daug dėmesio skyrė dr. Rimantas Krupickas, dr. Zigmas Kairaitis.

Sovietmečiu buvo atlikta daug svarbių gamtinės geografijos tyrimų, palaipsniui vystėsi ir kraštovaizdžio geografija, tačiau ideologiškai pavojinga visuomeninė geografija, socialiniai tyrimai ypač sumenko. Nepaisant augančio mokslinio ištirtumo, visuomenė palyginti mažai žinojo apie gamtines ir kultūrinės Lietuvos vertybes, apie ekologinę šalies padėtį. Kaip atsvara industrializacijos, urbanizacijos, melioracijos, tremčių ir pokario kovų realybei, vis daugiau žmonių ėmė keliauti, plėtojosi kraštotyra, turizmas. Geografai ne tik tyrė savo kraštą, bet ir skatino pažinti, suprasti, mylėti. Prof. Č. Kudaba savo straipsniuose ir knygose kvietė daugiau sužinoti apie Lietuvą, mūsų didžiąsias upes, ežerus, miškus ir kalvas, ne tik miestus, bet ir dvarus, kaimus, senkapius, ypatingas tradicijas, žmones. 1966 m. liepos 3 d. „Lietuvos turizmo pionierių atstovai“, susirinkę į sąskrydį Punios šile, surašė Punios sutartį, kuria įtvirtino etiško keliavimo, atsakingo turizmo principus, padėjo pamatus žygeivystės judėjimui, prigimtinės kultūros atgaivinimui. Šių dešimties šviesuolių tarpe – tuomet geografijos studentas, Vilniaus žygeivių klubo prezidentas, o po daugelio metų – LGD vicepirmininkas, keliautojas, visuomenininkas dr. Rimantas Krupickas. 1967 m. Vilniaus universiteto Gamtos mokslų fakulteto geografai įkūrė pirmąją žygeivių sekciją „Gabija“, kurios pirmininkė buvo geografė Nijolė Balčiūnienė.

Ilgainiui žygeiviai tapo stipria aktyviu Lietuvos patriotus telkiančia jėga, Persitvarkymo Sąjūdžio atrama.

Siekdamas geografinę mintį ir Tėvynės meilę įskiepyti jaunimui, 1986 m. docentas dr. R. Krupickas įkūrė Jaunųjų geografų mokyklą (JGM) – neformalią trimetę mokyklą mokiniams, besidomintiems geografija. Čia prasideda ir mano pažintis su šviesios atminties geografu R. Krupicku bei JGM veikla (kaip vėliau pamatysite sąsajas su Pietų Korėja ir JGM alumnais). Vaikai iš visos Lietuvos čia mokosi iš geografijos profesionalų tyrėjų ir praktikų, jie išgirsta naujaušias žinias, taiko jas praktiškai, keliauja, pažįsta savo kraštą, jo žmones ir tradicijas, stovyklauja gamtoje, prasmingai ir smagiai leidžia laiką. 24-toji JGM vasaros stovykla–ekspedicija (2011-06-19-25), netoli Užpalių miestelio, gamtoje, ramaus Šventosios upės vingio pakrantėje. Visą savaitę jauniems geografams vyko įdomi suplanuota veikla: tyrimai gamtoje, žygiai, praktinės užduotys, įvairios varžytuvės. Į stovyklą atvyko mokiniai iš įvairių Lietuvos miestų bei rajonų: Vilniaus, Anykščių, Kauno, Alytaus ir kt., juos glėbojo ne tik mokyklos vadovai: dr. Virginijus Gerulaitis, Sabina Pranculienė, bet ir tėviškai rūpinosi užpalėnas, geografas Giedrius Indrašius, kurio žemėse buvo įsikūrę jaunieji bendraminčiai. Palaikoma Lietuvos geografų draugijos, VU Geomokslų instituto ir Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centro, JGM iki šiol veikia savanoriškais pagrindais. Ilgametis JGM vadovas dr. Rimantas Krupickas (1986-2003). Vėliau JGM veiklai vadovavo geografai: Svajūnė Maciukonytė; Albertas Lakštauskas; Sabina Pranculienė; Virginijus Gerulaitis; Genovaitė Kynė (2015-2019). Iki 2024 metų JGM mokėsi daugiau nei 3500 mokinių. Dabartinis JGM vadovas – LGD narys, JGM alumnas geologas dr. Audrius Čečys (2024 m. mokosi 52 vaikai).

1988 m. spalio 22–23 d. įvyko steigiamasis Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio suvažiavimas, kurio dalyviais buvo nemaža geografų. Vienas Sąjūdžio iniciatyvinės grupės narių, vėliau – At-

kurtosios Lietuvos nepriklausomybės akto signataras buvo LGD narys, žymusis geografas, Lietuvos paviršiaus tyrėjas, krašto gamtinės ir kultūrinės tapatybės puoselėtojas, prof. Česlovas Kudaba. 1989-04-26 neeiliniame suvažiavime, deklaravus pirmosios LGD tęstinumą, buvo atkurta Lietuvos geografų draugija, nepriklausoma nuo TSRS. Prezidentu išrinktas gyventojų geografijos, geopolitikos tyrimų srities mokslininkas prof. Stasys Vaitekūnas, kuris ne kartą svečiavosi Užpaliuose. Į nepriklausomybę Lietuvą lydėjo reikšmingos geografinės idėjos ir aktyvūs veiksmai visuose valstybės baruose. Didelis buvo geografų indėlis rengiant naujuosius teisės aktus, planuojant valstybės ir regionų ateitį, sprendžiant šalies administracinio suskirstymo ribų ir funkcijų, rinkiminių vienetų, saugomų teritorijų, jūrų uostų plėtros, miestų vystymo, naujų valstybės institucijų formavimo, politinių partijų rinkiminių programų ir kt. klausimus. Su tautiniu atgimimu, po 1990-ųjų gausėjo ir aktyviai vystėsi geografijos mokslo centrai. 1991 metų LGD konferencija ir visuotinis susirinkimas Lietuvos mokslų akademijoje tapo ir mano startu į šią Draugiją. Būdama IV kurso geografijos ir kūno kultūros studente Vilniaus pedagoginiame institute, paskatinta dėstytojo dr. R. Krupicko dalyvavau konferencijoje ir įstojau į Draugiją.

1992 m. atkurtas Klaipėdos universitetas jo rektoriumi paskirtas tuometinis LGD prezidentas prof. St. Vaitekūnas. Unikaliai pasaulyje – 1992 metais geografų žinių ir atkaklumo dėka vienu kartu sukurta Lietuvos saugomų teritorijų sistema, įsteigti nacionaliniai ir regioniniai parkai, didžioji draustinių dalis. VU Geografijos ir kraštovarkos katedroje išaugo stipri prof. Pauliaus Kavaliausko vadovaujama kraštovaizdžio tyrėjų ir kraštovarkininkų mokykla. Profesorius apdovanotas Prezidento Valdo Adamkaus premija už pasiekimus aplinkosaugoje, Lietuvos mokslo premija už taikomąją mokslinę veiklą, apdovanotas prof. Kazio Pakšto meda-

(nukelta į 11 psl.)

Lietuvos geografų draugijos 90-mečiui žygis į Halasano ugnikalnį

(atkelta iš 10 psl.)

liu už jo mokslinių idėjų puoselėjimą. Prof. S. Vaitekūno rūpesčiu ir lėšomis 1997 m. įsteigtas prof. Kazio Pakšto medalis, kuris įteikiamas asmeniui ar institucijai. Asmeniui jis skiriamas už ypatingus nuopelnus plėtojant geografijos mokslą, studijas, mokyklinę geografiją, už ypač svarbias geografinės mokslo ir populiarias publikacijas, mokslinių ryšių plėtojimą ir Lietuvos propagavimą pasaulyje. Institucijai medalis teikiamas už geografijos mokslo rėmimą, jo populiarinimą. Iki šiol įteikta 11 šių medalių.

1995–2009 m. LGD prezidento pareigas ėjo žymus geografas dr. Ričardas Baubinas, jo reikšmingas indėlis kuriant Geografijos institutą ir Lietuvos visuomeninės teritorinės sąrangos tyrimų sritį. Jis buvo aktualių visuomeninių diskusijų dalyviu, išreiškėdaviu nuomonę pačiais įvairiausiai klausimais: nuo administracinio suskirstymo iki Europos geografinio centro, nuo Neries slėnio urbanizavimo sostinėje iki nacionalinių geopolitinių grėsmių įveikimo. Po daugiau nei 60 metų pertraukos, 1999 m. LGD surengė II – ają Lietuvos geografų kongresą, skirtą atskleisti geografijos mokslo ir mokymo pažangą šalyje. Išklausa per 40 pranešimų, daug diskutuota. Veikė išpūdinga kartografinių leidinių ir geografinės literatūros paroda.

2001 m. balandžio mėnesį, dr. R. Krupicko ir jo sekėjų dėka įvyko pirmasis Nacionalinis mokinių prof. Č. Kudabos geografijos konkursas. Užgimęs ir išaugęs tuometinio Pedagoginio instituto geografų bendruomenėje, dabar šis masinis geografinis konkursas vyksta LGD ir VU globoje. Per 2001–2024 m. įvyko 23 konkursai, juose iš viso dalyvavo per 21 tūkst. moksleivių iš visos Lietuvos.

2007 m. į Draugijos veiklą įsitraukė daugiau kaip 300 narių, tačiau 2009 m. po sunkių ligų mirus prezidentui doc. dr. R. Baubinui ir viceprezidentui doc. dr. R. Krupickui, veikla sustojo. Draugija atsikūrė ir aktyviai vėl pradėjo veikti po 2010 m. gegužės 14 d. įvykusio Visuotinio LGD susirinkimo, kurio metu prezidentė išrinkta prof. dr. Dovilė Krupickaitė (2010–2016 m.). Išrinkta nauja LGD

valdyba, atnaujinti Draugijos įstatai, veiklos uždaviniai ir gairės, atkurti ryšiai su Tarptautinėmis geografinėmis organizacijomis (IGU; EUROGEO; EU-GEO). Dalyvauta IGU konferencijose 2012 m. Vokietijoje, 2014 m. Krokuvėje, 2015 m. Maskvoje. 2014 m. įvyko III-iasis tarptautinis Lietuvos geografų kongresas, „Visuomenės iššūkiai geografijos mokslui Baltijos jūros regione“. Daugiau nei 150 kongreso dalyvių, geografų draugijų atstovai iš Lenkijos, Latvijos, Estijos ir Rusijos Kaliningrado srities.

2024 metų Vasario 16-sios minėjimas Seule LR ambasadoje. Ambasadorius Ričardas Šlepavičius (centre), jo pavaduotojas Vilijus Samuila (pirmas iš kairės). Minėjimo dalyviai Pietų Korėjoje gyvenantys lietuviai ir ambasados darbuotojai. Nuotrauka G. Kynės (centre, ambasadoriui iš kairės).

Skaityta daugiau nei 30 pranešimų apie klimato kaitos, hidrografinius, geomorfologinius, kraštovaizdžio, bendruosius socialinius–ekonominius, gyventojų migracijos, demografinius, gyvenviečių transformacijos, politinius tyrimus, pristatyti įvairūs ūkio plėtros modeliai, teritorijų apsaugos ir naudojimo planai.

2016 m., visuotiniame susirinkime, Draugijos nariai vadovės pareigas patikėjo man. Tai buvo ne tik didžiulė garbė, bet ir milžiniška atsakomybė, tęsti ne tik savo kraštiečio, pirmtako prof. K. Pakšto idėją, bet užtikrinti ir kitų iškilųjų geografų darbų tęstinumą. LGD visais laikais su kaupu išpildydavo keilionių aistrą: drauge organizuota ir keliauta ne tik po Lietuvą, aplankyta visos kaimyninės šalys, bet pildoma ir geografinių ekspedicijų lietuvių pėdsakais idėja. Mano „Brydės“ (pagal poeto Kazio Bradūno eilėse naudojamą „brydės“ metaforą) nusitiesė į Belizą (2015), aplink Baltijos jūrą po Baltoskandiją

(2016), aplink visą pasaulį – Lietuvos 100-mečiui skirta ekspedicija „Brydė per pasaulį“ (2018), „Brydė į Aliaską“ (2022), „Brydė į Kanadą“ (2023) ir su LGD vėliava brydė į Pietų Korėją (2024 m., apie ją plačiau šiame straipsnyje). Ekspedicijų tikslas – keliauti ir geriau pažinti šalis, kuriose nuolat gyvena lietuviai, susitikti su bendruomenėmis, fiksuoti jų emigracijos istorijas, pasakojimus apie tapatybės puoselėjimą. Misią – garsinti Lietuvą ir skleisti žinią apie lietuvius – modernios valstybės gyven-

tojus, sugebėjusius išsaugoti patriotiškumą ir tautiškumą. Kviesti tautiečius sugrįžti ir kurti gerovę Lietuvoje. Iškelti Trispalvę ir LGD vėliavas unikaliose pasaulio vietose. Ekspedicijų maršrutų kryptis diktuoja prof. K. Pakšto ir kitų lietuvių šviesuolių veikla, kurie būrė lietuvių bendruomenes, puoselėjo tradicijas tolimiausiuose kraštuose. Šių ekspedicijų maršrutai apėmė daugiau nei 22 tūkst. km., jų metu, daugiau nei 10-tyje šalių, susitikta su lietuvių bendruomenėmis, kalbėtasi apie lietuviybės puoselėjimą, tradicijų saugojimą.

Nuo 2019 m. LGD koordinuoja pasaulinės geografinių renginių platformos „Geografinė naktis“ eigą Lietuvoje (dr. Giedrė Godienė). Tai tarptautinė iniciatyva, skatinanti rengti kuo daugiau geografiją populiarinančių renginių per vieną dieną, kurią remia IGU ir UNESCO. Per šiuos metus vien Lietuvoje tomis dienomis buvo surengti daugiau

(nukelta į 12 psl.)

Lietuvos geografų draugijos 90-mečiui žygis į Halasano ugnikalnį

(atkelta iš 11 psl.)

nei 80 viešų renginių, kuriuose dalyvavo daugiau nei 4000 dalyvių. Ypač didelio masto buvo šios tarptautinės fiestos metu suorganizuotos LGD akcijos „Geografinis langas“ (2019), „Lietuva – Nemuno kraštas“ (2021), „Žvilgsnis į Lietuvą“ (2023) (idėjų autorė dr. G. Godienė), kurių metu mokosi, į geografinius stebėjimus įtraukiami, savo nuomonę gali pareikšti visi Lietuvos žmonės. Per paskutinį dešimtmetį atlikta daug prof. K. Pakšto atminimą įprasminančių darbų, tarp kurių ir Užpaliuose, drauge su geografais tyrinėta Šventosios intakai ir senvagės, Krokulės šaltinis, Šeimyniškių konglomeratas.

2020 m. įvyko IV-asis Lietuvos geografų kongresas – tarptautinė mokslinė konferencija „Geografijos mokslas: tyrimai gamtos ir visuomenės gerovei“. Dėl COVID19 pandemijos, ji vyko hibridiniu būdu (dalyvavo daugiau nei 150 dalyvių, didžioji dalis nuotoliniu būdu). Pristatyti svarbiausių geografinių mokslinio tyrimo centrų vykdomi kraštovaizdžio, meteorologiniai, hidrologiniai ir jūros kranto, pelkių, regioniniai, kaimo teritorijų, miestų, geografinio ugdymo sričių tyrimai ir praktinės veiklos. Buvo diskutuota, kokį kraštovaizdį norėtume perduoti ateities kartoms, valdyti ar prisitaikyti prie

suaktyvėjusių gamtinių procesų, kokios gamtos resursų naudojimo ribos, kovoti ar pasiduoti visuomenės diferenciacijos ir regioninės poliarizacijos lauke, kaip turi būti ugdomas geografinis raštingumas mokykloje ir kt. Nuo 2020 metų suintensyvėjo LGD tarptautinė veikla. Lietuvos mokslininkai ne tik pasisako visuose reikšminguose globaliuose renginiuose. Esame pasauliniuose kongresuose ir asamblėjose priimamų sprendimų dalis. 2021 m. buvo dalyvauta priimant IGU rezoliucijas, pateiktas pasauliniuose Klimato kaitos ir Biologinės įvairovės susitikimuose. Prasidėjus Rusijos karui Ukrainoje, drauge su Šiaurės šalimis inicijuotas ir atitinkamai balsuota 2022 m. liepos 18-22 d. Paryžiuje įvykusiame Tarptautinės geografų sąjungos šimtmečio kongrese. Ten susitiko daugiau nei 2100 dalyvių iš 79 šalių (dalyvavo G. Kynė ir G. Godienė). Rusijos geografinė draugija pašalinta iš Tarptautinės geografų sąjungos.

Vienas didžiausių pastarųjų metų pasiekimų – 2021 m. pabaigoje LGD iniciatyva išleistas „Aiškinamasis geografinių terminų žodynas“, prie kurio daugiau nei 5 metus dirbo 20 ryškiausių geografijos mokslo atstovų (idėjos autorė G. Kynė; atsakingoji redaktorė prof. D. Krupickaitė; mokslinis vadovas prof. P. Kavaliauskas), kurį Valstybinė

lietuvių kalbos komisija apdovanojo už reikšmingus lietuviškos terminijos kūrimo darbus, mokslo kalbos puoselėjimą ir visuomenės kalbinį švietimą. Draugija nuo 2021 m. aktyviai dalyvauja Nacionalinio miškų susitarimo ir kitose šalies ateitį brėžiančiose diskusijose. Kad sustiprintų savo aplinkosaugines iniciatyvas ir advokaciją, 2022 metais LGD įstojo į Aplinkosaugos koaliciją (atstovauja R. Skorupskas ir G. Godienė), o 2023 metais – prisijungė prie Girių spiečiaus.

Draugijai vadovavau daugiau nei 7 metus t.y., kiek daugiau nei dvi kadencijas, buvo sudėtinga, bet labai įdomi ir vertinga patirtis. Šiuo metu esu LGD valdybos narė, o nuo 2023 m. Prezidentu išrinktas žinomas keliautojas, žurnalistas Vytautas Radzevičius. 2024 m. Draugijoje yra 170 narių.

Šaltiniai:

1. https://www.researchgate.net/figure/Geological-setting-of-Jeju-Island-Jeju-is-located-650-km-away-from-the-subduction_fig1_272379410
2. <https://lgd.lt/geografijos-metrastis/geografijos-metrastis-nr-55-56-2022-2023/>
3. <http://shared.wikivoyage.org/wiki/Image:Hallasan.svg>

AČIŲ VISIEMS PRISIDĖJUSIEMS PRIE MIESTELIO PUOŠIMO!!!

MIELI LAIKRAŠČIO SKAITYTOJAI

Kviečiame PRENUMERUOTI LAIKRAŠTĮ Už palių, kuris leidžiamas vieną kartą per ketvirtį.

Užsiprenumeruoti galite Užpalių bibliotekoje – pas Vidą Juškienę arba tel. +370 614 52411 arba Užpalių seniūnijoje, Užpaliai, tel. +370 628 28514 arba Vilučių bibliotekoje tel. +370 601 14009

PRENUMERUOKITE IR SKAITYKITE. Kaina 10,00 Eur. metams.

Dalinkitės naujienomis, skelbkite įvykius ir būkime kartu!

Laikraštį parengė: Bendruomenė „Užpalėnų krivulė“. Redaktorė Vida Juškienė.

Laikraščio leidėjas: UAB „Colorita“ Utenio a. 22 (III a.). Tiražas 60 vnt.